

Ot.prp. nr. 27

(2001-2002)

Om lov om endringer i folketrygdloven
(økning av folketrygdens barnetillegg
m.m.)

*Tilråding fra Sosial- og helsedepartementet av 23. november
2001,
godkjent i statsråd samme dag. (Regjeringen Bondevik II)*

1 Innledning

Sosial- og helsedepartementet legger med dette fram forslag til endringer i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) og i lov 23. juni 2000 nr. 55 om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover.

Forslagene til endringer i folketrygdloven innebærer en forbedring av Stoltenberg-regjeringens forslag om å øke barnetillegget til alders- og uførepensjonister med forsørgeransvar, se Ot.prp. nr. 4 for 2001-2002. Forslaget til endringer i nevnte endringslov gjelder en teknisk justering i folketrygdloven § 15-14 første ledd som følge av ulike endringer i bestemmelsen som delvis ikke er trådt i kraft.

2 Økt barnetillegg til alders- og uførepensjonister med forsørgeransvar - folketrygdloven §§ 3-25 og 3-26

2.1 Bakgrunn

I statsbudsjettet for 2002 foreslo Stoltenberg-regjeringen å øke det inntektsprøvde barnetillegget for alders- og uførepensjonister fra 30 til 35 prosent av grunnbeløpet, se nærmere Ot.prp. nr. 4 (2001-2002). Samtidig ble det foreslått å øke fribeløpet, det vil si den inntekten pensjonistene kan ha før barnetillegget reduseres.

Kampen mot fattigdom er en prioritert oppgave for Samarbeidsregjeringen. Regjeringen vil derfor satse på målrettede tiltak for barnefamilier med lave inntekter. Departementet foreslår som et ledd i denne satsingen å øke barnetillegget med fem prosentenheter utover Stoltenberg-regjeringens forslag, til 40 prosent av grunnbeløpet. Samtidig foreslås det å justere fribeløpet tilsvarende med 10 prosentenheter av grunnbeløpet per forsørget barn.

På denne bakgrunn foreslås det at forslaget om å endre folketrygdloven §§ 3-25 og 3-26 i Ot.prp. nr. 4 (2001-2002) utgår og erstattes med forslag om å endre de samme bestemmelsene i proposisjonen her.

2.2 Forslag om økt barnetillegg

Barnetillegget utgjør i dag 30 prosent av grunnbeløpet for alders- og uførepensjonister, se folketrygdloven § 3-25. Med gjeldende grunnbeløp på 51 360 kroner (per 1. mai 2001) utgjør fullt barnetillegg 15 408 kroner per år for hvert barn pensjonisten forsørger. Dersom grunnpensjonen er redusert på grunn av manglende trygdetid, blir tillegget tilsvarende mindre. Se nærmere Ot.prp. nr. 4 (2001-2002) punkt 2.2.

I 1998 ble barnetillegget økt fra 25 til 30 prosent av grunnbeløpet, se Innst. O. nr. 7 (1997-98), jf. Ot.prp. nr. 24 (1997-1998).

I Utjamningsmeldinga (St. meld. nr. 50 1998-99) som den forrige Bondevik-regjeringen la frem våren 1999 var ytterligere økning av barnetillegget et av de høyest prioriterte forslagene. Uførepensjonister med forsørgeransvar for barn er en gruppe som ofte har dårlige levekår, og mange har lav inntekt over tid. Barn av uførepensjonister vokser ofte opp i familier som har klart lavere inntekt og dårligere levekår generelt enn gjennomsnittet for befolkningen, og barnefamilier for øvrig. Det er viktig å trygge disse barnas oppvekstvilkår.

Departementet foreslår derfor å øke barnetillegget til alders- og uførepensjonister fra 30 til 40 prosent av grunnbeløpet. Med gjeldende grunnbeløp på 51 360 kroner (per 1. mai 2001) innebærer forslaget en samlet økning på 5 136 kroner årlig per barn, og fullt barnetillegg vil utgjøre 20 544 kroner årlig per barn.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-25 fjerde ledd.

2.3 Forslag om økt fribeløp

Barnetillegget blir redusert eller faller bort dersom den samlede inntekten til foreldrene overstiger et fastsatt fribeløp, se folketrygdloven § 3-26. Hensikten er å sikre at det er foreldre med lave inntekter som får nyte godt av barnetillegget. Som inntekt regnes arbeidsinntekt, ytelser fra folketrygden samt offentlige og private pensjonsytelser. Det vises til Ot.prp. nr. 4 (2001-2002) punkt 2.2.

Etter dagens system er fribeløpet blant annet relatert til barnetilleggets størrelse. Fribeløpet for barnetillegg for ett barn som bor sammen med begge sine foreldre er lik samlet minstepensjon for ektepar tillagt 25 prosent av grunnbeløpet samt 30 prosent av grunnbeløpet for hvert barn. Dersom pensjonisten bor alene med ett barn, skal fribeløpet tilsvare minstepensjonen for enslige tillagt 75 prosent av grunnbeløpet. Fribeløpet økes med 30 prosent av grunnbeløpet for hvert barn mer enn ett, det vil si med et beløp som tilsvarer barnetillegget.

På bakgrunn av at barnetillegget øker, foreslår departementet å øke fribeløpet tilsvarende. Det vil si at fribeløpet utover de respektive minstepensjonssatsene øker med 10 prosentenheter av grunnbeløpet per forsørget barn.

Fribelepene før barnetillegget skal reduseres blir etter dette (dagens fribeløp i parentes) 191 912 kroner (186 776 kroner) i året for ett forsørget barn som bor sammen med begge foreldrene, og 212 456 kroner (202 184 kroner) i året dersom det gis barnetillegg for to barn. Barnetillegget reduseres med 50 prosent av inntekt utover fribeløpet. Det tas hensyn til begge foreldres inntekt. Dette innebærer at barnetilleggene vil falle helt bort ved inntekter på henholdsvis 233 000 kroner (217 592 kroner) og 294 632 kroner (263 816 kroner).

For barn som ikke bor sammen med begge foreldre, blir fribeløpet 135 760 kroner (130 624 kroner) dersom det gis barnetillegg for ett barn og 156 304 kroner (146 032 kroner) ved barnetillegg for to barn. I disse tilfellene vil barnetillegget falle helt bort ved inntekter på henholdsvis 176 848 kroner (161 440 kroner) og 238 480 kroner (207 664 kroner).

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-26 femte ledd bokstavene b og c.

2.4 Fortsatt adgang til barnetillegg selv om barnet får barnepensjon

Etter folketrygdloven § 3-25 femte ledd faller pensjonistens rett til barnetillegg bort dersom barnet har rett til barnepensjon fra folketrygden.

Foreldre har plikt til etter evne å sørge for sitt barns underhold. Når foreldrene ikke bor sammen, må den som ikke har barnet boende hos seg, betale sin del av underholdet til den som barnet bor hos. Den av foreldrene som har rett til barnebidrag, kan kreve bidragsforskott gjennom det offentlige. På den måten er barnet sikret et visst minste underholdsbidrag hver måned, uavhengig av den bidragspliktiges inntekt og innbetalinger, se lov 17. februar 1989 nr. 2 om bidragsforskott. Bidragsforskottet utgjør i dag 1 160 kroner per måned, det vil si 13 920 kroner per år. Retten til slikt forskott faller imidlertid bort fra og med den kalendermåned barnet får rett til barnepensjon, se forskotteringsloven § 4 bokstav a.

For å sikre inntekt til barn under 18 år som har mistet en av eller begge foreldrene, yter folketrygden barnepensjon, se folketrygdloven kapittel 18. Formålet er å erstatte den avdødes forsørgeransvar. Dersom en av foreldrene er død, utgjør barnepensjonen 40 prosent av grunnbeløpet for det første barnet og 25 prosent for de øvrige. Det vil si henholdsvis 20 544 kroner og 12 840 kroner fra 1. mai 2001. Det ytes ikke barnetillegg dersom barnet har inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn grunnbeløpet eller har barnepensjon, se § 3-25 femte ledd.

Gjeldende rett innebærer at en alders- eller uførepensjonist som er alene om omsorgen for barn under 18 år, mister retten til barnetillegg når den andre av foreldrene dør. Samtidig vil også retten til barnebidrag og eventuelt bidragsforskott falle bort. Dette blir imidlertid erstattet av barnepensjon, men vil kunne føre til en samlet inntektsnedgang for familien.

Etter departementets oppfatning er det lite heldig at pensjonister med forsørgeransvar for barn, kan få en inntektsnedgang når den andre av foreldrene dør. Problemet gjelder spesielt enslige pensjonister som ikke får de etterlattefordeler som en gjenlevende ektefelle kan få samtidig med barnepensjonen.

For å kompensere for en slik inntektsnedgang, vil et nærliggende tiltak kunne være å øke barnepensjonene. Dette vil imidlertid føre til betydelige merutgifter, og vil ikke være begrenset til familier med svak økonomi. Et mer målrettet tiltak er å gi pensjonisten fortsatt adgang til det inntektsprøvde barnetillegget selv om barnet mottar barnepensjon.

Departementet foreslår derfor at det gis barnetillegg til alders- og uførepensjonister med forsørgeransvar selv om barnet har rett til barnepensjon.

Det vises til lovforslaget, folketrygdloven § 3-25 femte ledd.

2.5 Ikrafttredelse. Økonomiske og administrative konsekvenser

Departementet foreslår at de aktuelle endringene trer i kraft 1. mai 2002 samtidig med omregning av pensjoner ved den årlige grunnbeløpsendringen. Endringen foreslås gitt virkning for barnetillegg som utbetales for tidsrom etter 30. april 2002.

Forslaget om å øke barnetillegget og fribeløpet innebærer merkostnader på om lag 206 millioner kroner årlig. Merkostnadene i 2002 blir på om lag 136 millioner kroner.

Forslaget om å yte barnetillegg samtidig som barnet får barnepensjon vil føre til merutgifter på omlag 8 millioner kroner årlig. Merkostnaden i 2002 blir på om lag 5 millioner kroner.

Endringene har ikke nevneverdige administrative konsekvenser.

3 Lovteknisk justering av foreslåtte endringer i bestemmelsene om forholdet mellom overgangsstønad og rehabiliterings- eller attføringspenger

Etter folketrygdloven § 15-14 skal stønad til enslige forsørgere falle bort i den utstrekning stønadmottakeren mottar alderspensjon eller visse andre folketrygdytelser. Ved lov 23. juni 2000 nr. 55 ble bestemmelsen endret, slik at den ikke lenger skal omfatte rehabiliterings- og attføringspenger (se nærmere Innst. O. nr. 94 for 1999-2000, jf. Ot.prp. nr. 38 for 1999-2000). Bakgrunnen var at etter nye beregningsregler skal disse ytelsene regnes som pensjonsgivende inntekt.

Forholdet mellom overgangsstønad og arbeidsinntekt reguleres i § 15-9. Ved nevnte endringslov ble det bestemt at rehabiliterings- og attføringspengene skal likestilles med arbeidsinntekt. Disse endringene har ikke trådt i kraft, men er i Ot.prp. nr. 4 for 2001-2002 foreslått å tre i kraft 1. januar 2002.

Ved lov 15. juni 2001 nr. 90 ble folketrygdloven § 15-14 endret slik at overgangsstønad etter folketrygdloven kapittel 15 skal falle bort i den utstrekning vedkommende mottar pensjons- eller trygdeytelser til livsopphold fra utlandet. (Se Innst. O. nr. 102 for 2000-2001, jf. Ot.prp. nr. 64 for 2000-2001). På dette tidspunktet var det imidlertid ikke bestemt når lov 23. juni 2000 nr. 55 skulle tre i kraft, og det ble derfor ikke tatt hensyn til denne lovendringen.

Det er derfor nødvendig å koordinere de to aktuelle lovendringene. *Departementet foreslår på denne bakgrunn å endre § 15-14 første ledd i lov 23. juni 2000 nr. 55 om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover slik at ordlyden oppdateres i henhold til gjeldende rett. Det vises til lovforslaget.*

4 Merknader til de enkelte bestemmelsene i lovforslaget

4.1 Endringer i folketrygdloven

Til § 3-25 fjerde ledd første punktum

Bestemmelsen gjelder beregning av barnetillegg. Endringen innebærer at barnetillegget for alders- og uførepensjonister økes fra 30 til 40 prosent av grunnbeløpet. Se punkt 2.2.

Til § 3-25 femte ledd

Bestemmelsen gjelder barnetillegg til pensjonister når barnet har egen inntekt eller rett til barnepensjon. Endringen innebærer at barnetillegg kan ytes selv om barnet mottar barnepensjon. Se punkt 2.4.

Til § 3-26 femte ledd bokstav b og c

Paragrafen gjelder inntektsprøving av forsørgertillegg. Endringene i bokstav b og c innebærer at fribeløpet øker med 10 prosentenheter av grunnbeløpet per forsørget barn. Se punkt 2.3.

4.2 Endringer i lov 23. juni 2000 nr. 55 om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover

Til § 15-14 første ledd første punktum

Folketrygdloven § 15-14 første ledd første punktum ble endret ved lov 15. juni 2001 nr. 90. Denne lovendringen er imidlertid ikke fullt ut i samsvar med en endring som ble vedtatt i lov 23. juni 2000 nr. 55, som forutsettes å tre i kraft fra 1. januar 2002 for nye tilfeller. Endringen her innebærer en oppdatering av bestemmelsens ordlyd i forhold til gjeldende rett. Se punkt 3.

Sosial- og helsedepartementet

tilrår:

At Deres Majestet godkjenner og skriver under et framlagt forslag til proposisjon til Stortinget om lov om endringer i folketrygdloven (økning av folketrygdens barnetillegg m.m.).

Vi HARALD, Norges Konge,

s t a d f e s t e r:

Stortinget blir bedt om å gjøre vedtak til lov om endringer i folketrygdloven (økning av folketrygdens barnetillegg m.m.) i samsvar med et vedlagt forslag.

Forslag til lov om endringer i folketrygdloven (økning av folketrygdens barnetillegg m.m.)

I

I lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) gjøres følgende endringer:

I § 3-25 fjerde ledd første punktum skal tallet «30» endres til «40».

§ 3-25 femte ledd skal lyde:

Det ytes ikke barnetillegg hvis *barnet har* inntekt, inkludert kapitalinntekt, som er større enn *grunnbeløpet*.

I § 3-26 femte ledd bokstav b og c skal tallet «30» endres til «40». I bokstav c skal tallet «75» endres til «85».

II

I lov 23. juni 2000 nr. 55 om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover gjøres følgende endringer:

§ 15-14 første ledd første punktum skal lyde:

Overgangsstønad etter dette kapitlet faller bort i den utstrekning vedkommende *mottar ytelser til livsopphold fra folketrygden* i form av *pensjon* eller overgangsstønad som gjenlevende ektefelle, alderspensjon, uførepensjon, foreløpig uførestønad *eller tilsvarende ytelser fra utlandet*.

III

Ikrafttredelses- og overgangsbestemmelser

1. Endringene i lov 23. juni 2000 nr. 55 om endringer i folketrygdloven og i enkelte andre lover trer i kraft 1. januar 2002.
2. Endringene i lov 28. februar 1997 nr. 19 om folketrygd (folketrygdloven) trer i kraft 1. mai 2002, og gis virkning for barnetillegg som utbetales for tidsrom etter 30. april 2002.
